

ZPRÁVA O ČINNOSTI V PILOTNÍCH LOKALITÁCH V LETECH 2008–2011

LOKALITA **ROUDNICE NAD LABEM**

Agentura pro sociální začleňování
v romských lokalitách

O AGENTUŘE

Vláda České republiky rozhodla o vytvoření Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách usnesením č. 85 ze dne 23. ledna 2008.

Materiál k tomuto usnesení rozděloval činnost Agentury do dvou fází: pilotní a plošné. Úvodní pilotní fáze měla probíhat od ledna 2008 do prosince 2010. Poté měla Agentura postupně přejít z pilotní fáze do fáze plošné realizace.

Agentura pro sociální začleňování začala na jaře 2008 působit ve **12 pilotních lokalitách**. Do pilotní fáze agenturního projektu bylo v rozsáhlém dotazníkovém šetření vybráno šest českých a šest moravských lokalit, a to na základě deklarované ochoty samospráv s Agenturou spolupracovat a na základě vytvořeného nebo rozpracovaného strategického plánu sociální inkluze. Místa realizace byla vybrána také podle velikosti aglomerací tak, aby způsob práce a proces sociálního začleňování byl pilotně ověřen ve všech typech územních sídel – od obcí, respektive mikroregionů přes malá a střední města až po největší městské aglomerace, ve kterých je nutné spolupracovat s územními celky na úrovni městských částí. Agentura měla svou činnost ověřovat v místech, která měla bohatou zkušenost se sociálním začleňováním, ale i s obcemi, které v této oblasti stály na začátku činností.

Brzy po začátku fungování Agentury v pilotních lokalitách se však ukázalo, že původní plán ministryně pro lidská práva a vedení Agentury zajistit přímé financování v lokalitách, není z administrativních důvodů možný. Proto byl plánovaný záměr přímé finanční podpory projektů v lokalitách zrušen a nahrazen podporou pro partnery při přípravě projektů ze zvláštních výzev operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost a integrovaného operačního programu.

Zrušení přímé finanční podpory vedlo **na konci roku 2008** k přerušení prací ve většině lokalit a u vedení samospráv i u dalších partnerů významně klesla důvěra k Agentuře. Na začátku roku 2009 Agentura de facto nepracovala ve čtyřech z pilotních lokalit – v Roudnici nad Labem, v mikroregionu Šluknovsko, v Brně a v Břeclavi. V mnoha dalších se činnosti významně omezily.

Situace se změnila jmenováním Michaela Kocába do funkce ministra pro lidská práva v únoru 2009 a změnou vedení Agentury v březnu 2009, kdy byl ve výběrovém řízení vybrán nový ředitel Martin Šimáček.

Nové vedení Agentury zahájilo práce na obnovení činností Agentury v plném rozsahu a na plnění úkolů uložených vládním usnesením 85/2008. **Rok 2009** byl tedy ve znamení **přebudování způsobů práce Agentury** v lokalitách, jejího finančního zajištění a zajištění financování opatření, projektů a aktivit v lokalitách. Nový nástroj projektového poradenství a přípravy rozsáhlých „individuálních projektů obcí“ se rozbíhal od poloviny roku 2009 a znamenal restart činností ve většině pilotních lokalit. Tyto vynucené změny během pilotní fáze způsobily kromě oslabení důvěry i výrazné zpoždění práce v pilotních lokalitách, které se na některých místech již nikdy nepodařilo dohnat.

Ve většině z pilotních lokalit během roku 2009 a naplno v roce **2010** začal být **realizován nově vytvořený postup práce v lokalitách**. Ten se sestává z vytvoření lokálního partnerství, rozdělení do pracovních skupin a přípravy strategického plánu sociálního začleňování. Na něj posléze navazuje implementační fáze plánu, ve které jsou za asistence lokálního konzultanta připravovány projektové žádosti a ty podávány do jednotlivých národních i evropských dotačních výzev.

V létě 2009 byl zároveň zcela přepracován a znovu předložen ke schválení individuální projekt národní z prostředků OP LZZ, který (spolu s příspěvkem ze státního rozpočtu) zajišťuje činnost Agentury do konce roku 2012.

Rok 2010 byl pro Agenturu zlomový. Rozeběhl se zmíněný individuální národní projekt, Monitorovací výbor Agentury díky tomu v dubnu vybral dalších 10 obcí a měst, do kterých se rozšířilo působení Agentury od března 2010 (**Bílina, Bruntál, Havířov, Chomutov, Jáchymov, Jirkov, Kutná Hora, Obrnice, Teplá a Toužim a Trmice**). Do výběrového řízení se přihlásilo 43 obcí a měst z celé republiky.

Rozeběhla se také služba lokální asistence – klíčový nástroj pro posilování místních partnerů. Po dohodě s řídicími orgány IOP a OP LZZ se konstituovaly výzvy na podporu velkých infrastrukturních projektů a individuálních projektů na zajištění sítě služeb v partnerských městech. Ve většině pilotních lokalit byly dokončeny strategické plány lokálního partnerství a začaly se projevovat velké rozdíly mezi „úspěšnými“ lokalitami, průměrnými a těmi, kde se integrační procesy nedaří prosadit.

Zároveň začalo na plné obrátky fungovat druhé oddělení ve struktuře Agentury, tzv. oddělení řízení a koordinace. Stalo se odborným zázemím pro výkon v lokalitách, ale i expertním týmem pro spolupráci Agentury na úrovni státní správy. Agentura tak může naplňovat druhý pilíř svého poslání – podporu koordinace státních politik v oblasti sociálního začleňování.

V roce 2011 nejprve Monitorovací výbor Agentury 2. února 2011 rozhodl o tom, že v šesti z 12 pilotních lokalit na konci června 2011 Agentura ukončí činnost (**Brno, Broumov, Jesenicko, Přerov, Slezská Ostrava a Roudnice nad Labem**) a v šesti bude pokračovat v činnosti až do konce roku 2012 (**Břeclav, Cheb, Most, Šluknovsko, Ústí nad Labem a Litvínov**).

Na dubnovém jednání Monitorovacího výboru pak jeho členové vybrali dalších 10 obcí a měst (**Děčín, Duchcov, Hodonín, Kadaň, Kolín, Krupka, Mělnicko, Sokolov, Vejprty a Větrní**). Agentura v nich začne působit od června 2011. Do výběrového řízení se přihlásilo 21 obcí a měst z celé republiky.

Dostává se Vám do ruky závěrečné stručné shrnutí činnosti Agentury v lokalitě, kde k 30.6.2011 přestane působit. V dalších šesti pilotních lokalitách však činnosti pokračují, a to zejména tam, kde se spolupráce daří velmi dobře a existuje předpoklad, že do konce roku 2012 se ještě významně rozvine (to se týká především Chebu, Mostu, Litvínova a Šluknovska). V Ústí nad Labem a Břeclavi bude Agentura přes dosavadní rozpačité výsledky práce pokračovat, protože v těchto městech existuje silná poptávka po spolupráci a motivace připravit strategický plán a rozsáhlé integrační projekty.

Agentura naopak odchází z lokalit, ve kterých jsou hlavní práce úspěšně ukončeny a Agentura bude poskytovat pomoc a poradenství formou vzdálené podpory (např. Broumov, Přerov, Roudnice), ale také z lokalit, kde neexistuje potenciál dalšího rozvoje spolupráce (např. Brno, Ostrava).

Zároveň probíhá externí vyhodnocování činnosti Agentury v pilotních lokalitách, které bude veřejnosti k dispozici v druhé polovině roku.

Původní záměr ověřit účinnost Agentury v různě velkých městech a za různých situací bude naplněn vinou zakolísání v letech 2008 a 2009 jen částečně. **Přesto má Agentura v současné době k dispozici unikátní**

poznatky o tom, jaké metody a postupy jsou účinné a s jakými rozdíly pro malé obce, středně velká města i největší města. Shrnutí těchto poznatků představí Agentura do konce roku 2011. Zároveň díky nim výrazně rychleji a účinněji pracuje v „nových“ lokalitách, ve kterých začala působit od roku 2010.

Dnes působí Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách jako jeden z odborů Sekce pro lidská práva při Úřadu vlády ČR, kterou vede vládní zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková.

MONITOROVACÍ VÝBOR AGENTURY

Monitorovací výbor pro činnost Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách je poradním orgánem pro zajištění zpětné vazby nad působením Agentury.

Výbor pravidelně sleduje pokrok v dosahování cílů Agentury, monitoruje účinnost a efektivnost činnosti Agentury, schvaluje výběr pilotních lokalit či projektů financovaných z dotačních programů Agentury, schvaluje podněty pro legislativní iniciativy v oblasti integrace romské komunity, může ustavit pracovní skupiny pro řešení specifické problematiky.

Členy výboru jsou: zástupci občanských členů vlády Rady vlády pro záležitosti romské komunity, zástupci státní správy a samosprávy, odborníci činní v oboru spadajícím do působnosti výboru a zástupci nevládních neziskových organizací.

LOKÁLNÍ PARTNERSTVÍ

je platforma, na které dochází k pravidelnému setkávání zástupců samosprávy, státní správy, neziskového sektoru a dalších aktérů, kteří jsou nebo mohou být angažováni v procesu sociálního začleňování v obci. Členové partnerství se setkávají na pravidelných jednáních několikrát ročně (případně v tematických pracovních skupinách) a společně připravují strategické plány a konkrétní projekty pro podporu sociálního začleňování. Lokální partnerství je základem činnosti Agentury pro sociální začleňování v jednotlivých lokalitách.

CO BYLO? – ČINNOST V LETECH 2008 – 2011

Lokální partnerství Roudnice nad Labem vzniklo na základě podpisu Memoranda o spolupráci a usnesení o schválení jednacího řádu dne 2. 7. 2008. Na úvod působení Agentury v Roudnici vznikla situační analýza, která podrobně mapovala potřeby lokality. Již na konci roku 2008 se však partnerství v Roudnici prakticky rozpadlo. Situaci vyostřila privatizace bytového fondu. V dubnu 2009 proto zvolila Agentura opatření krizové intervence a ve spolupráci s Otevřenou společností, o.s. zpracovala rozsáhlou analýzu privatizace bytových domů na třídě T.G.Masaryka. Analýza navrhla řešení bytové situace ve městě, zejména ve vztahu k nízkopříjmovým domácnostem. Výstupem je kombinovaný návrh výstavby, rekonstrukce a využití stávajících bytových kapacit. Po skončení šetření a současně se zveřejnění studie se na konci roku 2009 byla obnovena práce lokálního partnerství, které si jako klíčovou prioritu zvolilo vyřešení situace v oblasti bydlení podle výstupů z uvedené analýzy. Byla znovu obnovena pozice lokálního konzultanta.

Ve městě jsou dvě hlavní lokality, v nichž jsou soustředěni sociálně znevýhodnění a chudí obyvatelé, především Romové. První lokalitu tvoří tři bytové domy na třídě T. G. Masaryka, které město na jaře 2009 prodalo soukromému vlastníkovi společnosti BIALBI Bytové domy s.r.o. Spolu s prodejem těchto nemovitostí přešly na nového majitele i závazky, které do této doby vznikly u nájemníků bytů vůči městu jako původnímu vlastníkovi. Zároveň město nového vlastníka zavázalo, aby stávajícím nájemníkům před nutnou rekonstrukcí těchto domů zajistil odpovídající bytovou náhradu, a to i tehdy, když na ni nemají ze zákona nárok. Od června 2009 tak došlo k vystěhování cca 200 nájemníků z těchto domů. Největšímu počtu osob (21) bylo za asistence městského úřadu nabídnuto bydlení v jiných částech města (holobyty, městské byty). Další čtyři osoby se vystěhovaly do jiných obcí (Postoloprty, Ústí n.L., Litoměřice, Bílina), 15 osob přijalo nabídku finančního narovnání a odcestovalo do Velké Británie. Druhou lokalitu na ulici Sladkovského č.p. 1365 tvořily holobyty, později přebudované na azylové. V tomto objektu vykonává sociální službu roudnická pobočka o.s. Naděje.

Sociální služby v Roudnici nad Labem nabízí především Farní charita Roudnice nad Labem a Naděje. Obě organizace jsou financovány zejména z krajského rozpočtu a z dotací města. Koncem roku 2009 začalo projevovat zájem o působení ve městě i o. s. Sociální centrum Polabí, které se chce dlouhodobě soustředit na provozování ubytovny. Ve městě je výrazný nedostatek volných městských bytů, v roce 2009 chyběla ubytovna a azylový dům pro matky s dětmi nebo s rodiny s více jak třemi dětmi.

V roce 2010 tedy došlo v Roudnici nad Labem ke znovuustavení Lokálního partnerství a k jeho konsolidaci. Podařilo se obnovit důvěru partnerů v činnost Agentury a společně rozpracovat především možnosti intervence v oblastech bydlení, zaměstnanosti, sociální aktivizace osob ohrožených sociálním vyloučením a jejich finanční stabilizace. Tyto představy byly zformulovány do Strategického plánu Lokálního partnerství Roudnice nad Labem 2010–2011, který přijala Rada města Roudnice nad Labem 28.května 2010.

Cíle ve Strategickém plánu reagovaly především na problémy spojené s prodejem tří obytných domů na třídě T. G. Masaryka soukromému vlastníkovi na jaře 2009 a na následné vystěhování jejich obyvatel do jiných částí města, popř. i regionu. Členové Lokálního partnerství se zaměřili na hledání možností zvýšení dostupnosti vhodného bydlení pro nízkopříjmové domácnosti a na rozšíření aktivit členů partnerství do oblastí, které se ukazují být důležitými migračními uzly roudnických sociálně vyloučených Romů. Konkrétně se jedná o

monitoring situace na ubytovně v Předoníně a zahájení rozhovorů o spolupráci s obcí Straškov-Vodochody a se ZŠ Straškov-Vodochody.

Výrazným úspěchem bylo rozhodnutí Rady města o přijetí institutu zvláštní podmínky veřejné zakázky. V podmínkách veřejných zakázek města Roudnice nad Labem tak je nyní zakotvena povinnost zapojit do práce na každé veřejné zakázce udělované městem 5 procent lidí dlouhodobě evidovaných na úřadu práce.

Práce lokálního partnerství byla v roce 2010 výrazně ovlivněna opakovanými komunálními volbami, které de facto od srpna 2010 až do konce roku omezily zájem o dění v lokálním partnerství ze strany města. Rada města neprojednala návrh bytové koncepce města vypracovaný členy lokálního partnerství, o.s. Naděje zároveň odmítlo s odkazem na ztrátu důvěry k dosluhujícímu vedení města s městem spolupracovat.

Situace se výrazně změnila po komunálních volbách v roce 2010, resp. po jejich opakovaném kole v jednom z volebních okrsků v únoru 2011. Nové vedení města okamžitě navázalo spolupráci se členy Lokálního partnerství, přihlásilo se k odpovědnosti za přijatá sporná řešení otázky zabezpečení bydlení pro nízkopříjmové domácnosti a začalo v souladu se strategickým plánem Lokálního partnerství aktivně zpracovávat projektové

PŘÍKLADY ÚSPĚŠNÝCH OPATŘENÍ

Institut zvláštní podmínky veřejné zakázky

V podmínkách veřejných zakázek města Roudnice nad Labem je zakotvena povinnost zapojit 5 procent z pracovníků zaměstnaných na plnění veřejné zakázky z řad osob dlouhodobě evidovaných Úřadem práce jako nezaměstnaní. K naplnění tohoto institutu doposud nedošlo.

Zlepšení situace v oblasti bydlení

Lokální partnerství se od roku 2010 cíleně zabývá zvýšením dostupnosti standardního bydlení určeného občanům s nízkými příjmy. Opatření, která za tímto účelem členové LP doporučili městu přijmout, se opírala o dvě odborné studie: Doporučení pro bytovou politiku Roudnice nad Labem, vypracovanou Otevřenou společností o.p.s. v roce 2009 a Zhodnocení finanční dostupnosti bydlení, kvantifikace sociálně potřebných domácností a návrhy na zavedení systému propustného (podporovaného) bydlení v Roudnici nad Labem – podkladová studie, vypracované v roce 2010 Sociologickým ústavem AV ČR. S oporou v těchto analýzách byl městu předložen k přijetí základní rámec budoucí bytové politiky města, který obsahoval jak nástin pravidel přidělování bytů v majetku města, tak především zásady provozování tréninkového bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.

žádosti k investičním i neinvestičním projektům. V roce 2011 také došlo k výraznému posunu u neziskových organizací, které v Roudnici působí. Farní charita Roudnice nad Labem i roudnická pobočka o.s. Naděje rozšířily portfolio nabízených služeb o doprovodnou asistenci v bydlení, Naděje zpracovává projekt sociální firmy, která by měla vytvářet pracovní příležitosti pro dlouhodobě nezaměstnané, v dlouhodobějším horizontu o zřízení sociální firmy začíná uvažovat i Farní charita Roudnice nad Labem.

PROBLEMATICKÉ ČÁSTI PŮSOBNÍ LOKÁLNÍHO PARTNERSTVÍ ROUDNICE NAD LABEM

V době působení Agentury v Roudnici nad Labem došlo ke dvěma krizovým situacím. První se týkala rozhodnutí vedení města z počátku roku 2009 prodat tři bytové domy v širším centru města obývané převážně chudými Romy soukromému vlastníkovi. Agentura tento krok výrazně kritizovala jako nesystémový, netransparentní a z dlouhodobého hlediska jako neekonomický. Rozpor Agentury a vedení města v pohledech na přijatelnost zvoleného řešení krátkodobě vedl i ke zvažování Agentury, zda v Roudnici nad Labem působit i nadále.

Druhý okruh problémů se začal vyskytovat v létě 2010, kdy bylo zřejmé, že představitelé města nehodlají výrazně podporovat téměř žádná opatření, na kterých se shodli členové Lokálního partnerství. Práce ostatních členů Lokálního partnerství byla do značné míry blokována i v dalších ohledech. Nejostřejší konflikt nastal v situaci, kdy místostarosta města chtěl začít aktivně ovlivňovat obsah terénní práce jedné z neziskových organizací působících ve městě. Vzhledem k opakování komunálních voleb tato situace v Roudnici nad Labem trvala více než půl roku.

CO BUDE? – ZAJIŠTĚNÍ POKRAČOVÁNÍ ČINNOSTI LOKÁLNÍHO PARTNERSTVÍ

Lokální partnerství bude v Roudnici nad Labem fungovat i po 30.červnu 2011, kdy zde Agentura ukončí svou činnost. Koordinací aktivit Lokálního partnerství se ujme odbor sociálních věcí městského úřadu, hlavním cílem Lokálního partnerství bude dostat do realizační fáze investiční a neinvestiční projekty podávané městem nebo neziskovými organizacemi působícími v Lokálním partnerství. Další aktivity Lokálního partnerství, které nejsou bezprostředně spjaty s přípravou těchto projektů, přebírá pracovní skupina komunitního plánování pro oblast prevence sociálního vyloučení. V Roudnici nad Labem již došlo k výraznému posílení komunitního plánování, kdy řídicí skupina komunitního plánování byla transformována na Sociální komisi, která se takto stala poradním orgánem města. Od července 2011 Agentura bude poskytovat Roudnici nad Labem takzvanou vzdálenou podporu. Ta má městu zabezpečit pokračující přístup k projektovému poradenství poskytovanému Agenturou.

ŘEKLI O LOKÁLNÍM PARTNERSTVÍ

Mgr. Monika Legnerová – vedoucí odboru sociálních věcí, Městský úřad Roudnice n.L.

Agentura přispěla k vzájemné spolupráci organizací, které pracují s lidmi ohroženými sociálním vyloučením. Významně se podílela na řešení otázky bydlení osob z vyloučené lokality po prodeji tří bytových domů

na třídě T.G.Masaryka soukromé firmě, zadala tvorbu několika studií, které se věnovaly řešení bydlení a přispěla ke koordinaci řešení bydlení a sociální práce s lidmi vystěhovanými z třídy T.G.Masaryka.

Za velmi důležité pokládám poradenství v oblasti získávání prostředků na sociální služby a přípravy projektových žádostí – nejen pro město, ale i pro ostatní členy lokálního partnerství – především poskytovatele sociálních služeb.

Mezeru v činnosti Agentury vidím v období prvního roku jejího působení, kdy nebyla jasná její role, nenaplňovala očekávání, nedůvěřovali jí členové lokálního partnerství i politici. V následujícím období bylo klíčové jmenování lokálního konzultanta Jakuba Grygara a obnovení činnosti lokálního partnerství, prohloubení spolupráce organizací, které poskytují služby soc. prevence v lokalitě. V současné době považuji za klíčové poradenství při přípravě projektových žádostí na dotace – především s ohledem na ukončení IP Ústeckého kraje.

Ing. Zdenka Pětníková – ředitelka Farní charity Roudnice nad Labem

Počátky působení Agentury v Roudnici byly hodně rozpačité. Naše očekávání byla vyšší než možnosti Agentury. Postupně se situace vykristalizovala i v samotné Agentuře. Díky poslednímu lokálnímu konzultantovi jsme konečně našli „společnou řeč“. Došlo k prohloubení spolupráce mezi neziskovými organizacemi navzájem, ke zlepšení komunikace neziskových organizací s vedením města, vydatné pomoci se dostávalo při přípravě investičních projektů města. Je nám líto, že spolupráce končí v době, kdy jsou rozpracované mnohé aktivity a projekty, jejichž výsledek je bez podpory Agentury dost nejistý. Celkově však hodnotíme působení Agentury v Roudnici nad Labem jako přínosné.

Příloha

VÝČET ČLENŮ LOKÁLNÍHO PARTNERSTVÍ Z ROKU 2008

- Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách
- Městský úřad Roudnice nad Labem
- Úřad práce Litoměřice, dislokované pracoviště Roudnice nad Labem
- Naděje o.s.
- Farní charita Roudnice nad Labem
- Kontaktní centrum Litoměřice
- Městská policie Roudnice nad Labem
- ZŠ Praktická
- BIALBI Bytové domy s.r.o.